

БІБЛІОТЕКА ВЧИТЕЛЯ

С.В. Крижанівська, Л.В. Подзігун

ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ

КОНСПЕКТИ УРОКІВ

2 клас

Посібник для вчителя

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

УДК 371.32:811.161.2
ББК 74.268.3 Укр я 71
К 82

Рецензенти:
кандидат педагогічних наук, доцент
З.М. Онишків
вчитель вищої категорії, вчитель-методист
Н.Я. Походжай

Серію “Бібліотека вчителя” засновано 2007 року

Крижанівська С.В.

К 82 Літературне читання. Конспекти уроків. 2 клас : посібник для вчителя / С.В. Крижанівська, Л.В. Подзігун. — Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2016. — 208 с.

ISBN 978-966-10-1765-7 (серія)
ISBN 978-966-10-3526-2

У посібнику подано розгорнуті конспекти уроків з літературного читання, зміст яких відповідає новій навчальній програмі МОНмолодьспорту України, Державному стандарту початкової загальної освіти та підручнику “Літературне читання. 2 клас” (авт. Науменко В.О.).

Розроблено зразки бесід під час вивчення нового матеріалу, різні види мовних та фонетичних розминок, цікаві завдання для розвитку навичок читання, творчих здібностей учнів. Подано різноманітний народознавчий та ігровий матеріал. Передбачено використання “Зошита з літературного читання для 2-го класу” (Тернопіль: Навчальна книга – Богдан).

Для вчителів початкових класів, студентів педагогічних навчальних закладів.

УДК 371.32:811.161.2
ББК 74.268.3 Укр я 71

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 978-966-10-1765-7 (серія)
ISBN 978-966-10-3526-2

© Навчальна книга – Богдан, 2016

ОРІЄНТОВНИЙ КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема уроку	№ с.	Дата
1.	Книга вчить, як на світі жить	5	
	З НАРОДНОГО ДЖЕРЕЛА <i>Народні дитячі пісні та малі жанри</i>		
2.	Скринька пісень-небилиць	7	
3.	Скринька пісень-забавлянок	9	
4-5.	Скринька пісень-закличок	11	
6.	Урок позакласного читання	13	
7.	Скринька пісень-ігор	15	
8.	Шедра осінь	17	
9.	Скринька загадок	21	
10.	Скринька прислів'їв і приказок	25	
11.	Скринька скоромовок	27	
12.	Урок позакласного читання	28	
13.	Скринька лічилок	29	
14.	Підсумок за темою “Народні дитячі пісні та малі жанри”	31	
	АВТОРСЬКІ ВІРШІ ТА МАЛІ ЖАНРИ ДЛЯ ДІТЕЙ		
15-16.	Картини осінньої природи	33	
17.	Вірші-забавлянки	37	
18.	Урок позакласного читання	38	
19.	Вмійте природу любити	39	
20.	Загадка — цікава розумова задача	41	
21.	Умій дружити, друзями дорожити	43	
22.	Авторська загадка	45	
23-24.	Серед краси	47	
25.	Урок позакласного читання	48	
26.	Авторська скоромовка	49	
27.	Підсумок за темою “Авторські вірші та малі жанри”	51	
	НАРОДНІ КАЗКИ <i>Скринька українських народних казок</i>		
28.	Відчиняє двері казка	53	
29.	Казка вчить	55	
30-31.	Міняв тихо — виміняв лихо	57	
32.	Урок позакласного читання	58	
	<i>Скринька казок народів світу</i>		
33.	Хто міняє, той не має	59	
34-35.	Мудрість — найкраще багатство	61	
36.	Не той друг, хто медом маже, а той, хто правду каже	63	
37.	Підсумок за темою “Народні казки”	65	
38.	Урок позакласного читання	65	
	З ЛІТЕРАТУРНОЇ СКАРБНИЦІ <i>Поетична майстерня</i>		
39.	Мабуть, буде він поетом	67	
40.	Чи легко стати поетом	69	
41-42.	Звукопис як художній прийом	71	
43.	Послухай та відтвори	73	
44.	Підсумок за темою “Поетична майстерня”	75	
45.	Урок позакласного читання	75	
	<i>Поетична збірка 1</i>		
46-47.	Краса природи у творах Т.Г. Шевченка	77	
48.	Золоті зернята поезії Т.Г. Шевченка	81	
49-50.	Лесине слово	83	
51.	Підсумок за темою “Поетична збірка 1”	85	
52.	Урок позакласного читання	85	
	<i>Поетична збірка 2</i>		
53.	Все навколо зеленіє	87	
54.	Поетичні картини природи	91	
55.	Життя в зимовому лісі	93	
56.	Будь природі другом	95	
57.	Жартівливий настрої у віршах	97	

№ з/п	Тема уроку	№ с.	Дата
58.	Підсумок за темою “Поетична збірка 2”	99	
59.	Урок позакласного читання	99	
Поетична збірка 3			
60-61.	Прийшла зима біловолоса	101	
62.	Біле свято зими	103	
63.	Любіть усе живе	105	
64.	Підсумок за темою “Поетична збірка 3”	107	
Поетична збірка 4			
65.	Незвичайне у звичних речах	109	
66.	Що воно за диво?	111	
67.	Урок позакласного читання	112	
68.	Художні образи у творах Платона Воронька	113	
69.	Вірш-діалог	115	
70.	Білий вірш	117	
71.	Коли твір відкриває свої таємниці	119	
72.	Дивосвіт природи	121	
73.	Віє метелиця, крутиться, мелеться...	123	
74.	Настрій вірша	125	
75.	Урок позакласного читання	126	
76.	Краса рідного краю	127	
77.	Настрій персонажа	129	
78.	Дива — поруч	131	
79.	Відчуй, зрозумій, побач	133	
80.	Уявляй, придивляйся, прислухайся, розмірковуй	135	
81-82.	Знов починається весна	137	
83.	Урок позакласного читання	139	
84.	Метелика ловити я не хочу...	141	
85.	Ой, мете хурделиця	143	
86.	Сонце по діброві ходить, як лисичка	145	
87.	Ремез пісеньку співає	147	
88.	Світ доброти і фантазії.	149	
89.	Найдавніший оберіг нашого народу	151	
90.	Гумористичні вірші	153	
91.	Урок позакласного читання	154	
92.	У кожного свій талант	155	
93.	Підсумок за темою “Поетична збірка 4”	157	
ОПОВІДАННЯ			
Скринька цікавих і повчальних історій			
94.	Незвичайна дружба серед тварин	159	
95.	Де багато пташок, там нема комашок	161	
96.	Справжні друзі	163	
97.	Друг пізнається в біді	165	
98.	Урок позакласного читання	166	
99.	Торкаючись словом душі	167	
100.	Дорожчого за Вітчизну немає нічого	169	
101.	Хіба дерева говорять?	171	
102.	Портрет у художньому творі	173	
103.	Всяка голка проворна, коли вона в проворних пальцях	175	
104-105.	Людина і природа	177	
106.	Урок позакласного читання.	178	
107.	Підсумок за темою “Скринька цікавих і повчальних історій”	179	
108.	Скринька сміху	181	
109-110.	Майстер веселого сміху	183	
ЛІТЕРАТУРНІ КАЗКИ			
Скринька казок українських письменників			
111.	Де нема добрих, там і добра нема	185	
112.	Де руки і охота, там ладнається робота	187	
113.	Мое, твоє і наше	191	
114.	Урок позакласного читання	192	
Скринька казок зарубіжних письменників			
115-116.	Світ чарівний і казковий	193	
117-118.	Світ чарівний і казковий	195	
119.	Підсумок за темою “Скринька казок зарубіжних письменників”	197	
120.	Склади собі казку	199	
121.	Урок позакласного читання	203	

Урок 1
КНИГА ВЧИТЬ, ЯК НА СВІТІ ЖИТЬ

Дата _____

Клас _____

Матеріал уроку. Підручник Віри Науменко “Літературне читання”.

Мета. Ознайомити учнів з підручником для 2-го класу “Літературне читання”, його структурою, умовними позначеннями; вчити правильно та бережно користуватися підручником, виховувати у школярів інтерес до навчання.

Обладнання. Обкладинка підручника “Літературне читання” збільшених розмірів, виставка книг, загадки, прислів'я, вірші про книгу на таблицях, малюнки.

Додатковий матеріал до уроку

Хід уроку

I. Ознайомлення з новим підручником “Літературне читання”.

1. Відгадування загадки.

Біла нивка невеличка:
там розсипана пшеничка.
Очками її зберем,
а думкою розімнем.
Нумо, білу нивку обробляти —
будемо усе на світі знати.

(Книжка.)

2. Бесіда вчителя з учнями.

- Назвіть книги, які ви прочитали влітку. Розкажіть про одну з них.
- Чим вона вам сподобалась?
- Що нового ви дізнались з книги?

3. Слово вчителя

— Так. Безмежна сила книги. Без неї людина сліпа. Книга відкриває перед людьми великий світ. Протягом усього життя ми звертаємось до книги. Згадайте свою улюблену книжечку, коли ви ще були зовсім маленькими і не вміли читати, а вже із задоволенням розглядали малюнки, впізнавали улюблених героїв, складали про них цікаві історії. А коли вже навчились читати — маєте змогу самі прагнути у захоплюючий світ книг. Тому, що книги — ваші друзі.

У цьому навчальному році ми вивчатимемо твори українських авторів, народні пісні, прислів'я, вірші, казки, оповідання. А допоможе нам у цьому підручник Віри Науменко “Літературне читання”.

— Розгляньте малюнок на обкладинці підручника.

— Що зобразив художник?

— Чому саме такий малюнок на обкладинці підручника?

— А що б ви намалювали, якби були художниками?

— Розгорніть підручник. Що зображено?

— Прочитайте заголовок твору. *(Державний Гімн України.)*

— А що таке Гімн?

— Гімн — урочиста пісня, прийнята як символ держави. Отже, тут розміщені символи України: Прапор, Герб, Гімн.

— Хто є авторами музики та слів? Прочитайте.

4. Читання Державного Гімну України кращими учнями класу.

— На наступних уроках ми будемо вивчати цей твір і знайомитись з ним ближче.

5. — Хто є автором підручника? Прочитайте.

— Де і яким видавництвом виданий?

— Щоб добре вчитись, треба вміти швидко орієнтуватись у книзі. Для цього є зміст. Це перелік усіх творів за порядком сторінок, на яких вони розміщені у підручнику.

— Відкрийте і розгляньте зміст. Тут надруковані назви розділів, назви творів та вказані їхні автори, сторінка, на якій цей твір надрукований. Наприклад, вірш М. Підгірянки “Ліс” — на с. 22, казка І. Франка “Ліс Микита” — на с. 139.

II. Робота за підручником.

1. — Розгорніть підручники на с. 2. Тут розміщені умовні позначення, які траплятимуться у підручнику.

— Прочитайте, що означає кожен знак.

2. — Послухайте звернення до учнів.

Учитель виразно читає звернення (с. 3), запитує:

— До кого звертається автор?

— А хто саме є читачем?

— Чого ви навчитесь, читаючи літературні тексти?

— Як саме треба читати тексти підручника?

(Уявляючи, запам'ятовуючи, думаючи, насолоджуючись.)

3. Робота над малюнком (с. 3).

— Хто зображений на малюнку?

— Чим займаються діти?

— Хто ще слухає читання дівчинки?

— А чи доводилось вам читати або слухати казки, героями яких є намальовані звірята?

— Розгляньте виставку книжок. Тут ви обов'язково знайдете цікаву для себе книгу і познайомитесь з новими героями. Адже кажуть: “Книга вчить, як на світі жити”.

III. Відгадування загадок. Робота над прислів'ями.

— Книги ви читати любите. А чи любите відгадувати загадки?

1. • Не куш, а з листочками.

Не сорочка, а зшита.

Не людина, а навчає.

• Язика не має. А розуму навчає.

• По білому полю чорним маком сіяно.

• Хто мовчки говорить?

2. — Які ви знаєте прислів'я про книгу?

• З глибини моря дістають перлини, а з глибини книг — знання.

• Хто багато читає, той багато знає.

• Книга — ключ до знань.

• З книгою жити — з добром дружити.

• Книга — це багатий сад, в якому є корисне і прекрасне.

• Одна книга тисячі людей навчає.

— А що потрібно робити, щоб книга тисячі людей навчала? *(Берегти.)*

IV. Складання правил поведінки з книгою.

— Обгорни книжку — не забрудниться обкладинка.

— Не читай книжки під час їжі — можеш забруднити її.

— Не клади в книгу олівців, ручок та інших предметів — від цього книга рветься.

— Не загинай ріжків на сторінках книги — зроби закладку.

— Не рви сторінок, не малюй і не пиши в книзі.

— Не читай книгу на сонці.

— Але, діти, часом книзі буває лячно. Ось послухайте вірш Т. Волгіної “Буває книгам лячно”.

Скільки книг в твоїй книгарні?!

Книги різні, дуже гарні.

От краса, якби ти зміг прочитати їх усіх!

Покупці стоять юрбою, шарудять по сторінках...

Мила книго, що з тобою? Чом ти дивишся з журбою

і тріпочеш у руках?

Лячно книгам: хто їх купить? Раптом купить, хто не любить?

Той у книжку — от порода! — запихає бутерброда.

Той — чи є бруднулі гірші? — залива чорнилом вірші...

Недарма на продажі книги є зажурені:

хоч би не потрапити в руки мацапурині!

— Чого бояться книги?

V. Підсумок уроку.

— Читайте, читайте, читайте!

Хай не буде у вас жодного дня, щоб ви не прочитали хоча б однієї сторінки з нової книги. Людина, яка любить і вміє читати, — щаслива людина. Навколо неї завжди багато розумних, добрих та вірних друзів.

Друзі ті — книги!

З НАРОДНОГО ДЖЕРЕЛА

Народні дитячі пісні та малі жанри

Урок 2 СКРИНЬКА ПІСЕНЬ-НЕБИЛИЦЬ

Дата _____

Клас _____

Додатковий
матеріал до уроку

Матеріал уроку. “Два півники” (з народного).

Мета. Ознайомити учнів зі змістом терміну “небилиці”; розвивати творчу уяву і зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас школярів; показати барвистість, красу рідної мови; виховувати любов до праці, повагу до людей праці, любов до рідної мови.

Обладнання. Складова таблиця 3; картки-блискавки, малюнки із зображенням півника, курочки, кози, козенята, вовчика, скрипки, млина.

Хід уроку

I. Мовно-логічна розминка.

1. Промовлення чистомовки за вчителем.

Ась-ась-ась — на тарілочки карась.

Ись-ись-ись — на дереві сидить рись.

Ось-ось-ось — бігає у лісі лось.

2. Гра “Доповни прислів'я .”

“Без труда ... (нема плода) ”.

“Праця чоловіка годує, а ... (лінь марнує)”.

3. Вправа на тренування дихального апарату.

(Учні промовляють друге прислів'я з різною інтонацією (радісно, запитально, здивовано, сумно).)

4. Розчитування.

а) За таблицею складів 3;

б) за картками-блискавками.

II. Повідомлення теми і мети уроку.

1. — З давніх часів український народ складав пісні, прислів'я, приказки, загадки тощо. Ці твори не записували, а від покоління до покоління передавали з уст в уста. Саме тому їх називають усною народною творчістю. Серед народних творів є і такі, що призначені для дітей. Це казки, дитячі пісні, забавлянки, скоромовки, лічилки.

— Ми вирушимо в цікаву і незвичайну мандрівку стежками вашого дитинства. Коли ви були ще зовсім маленькими і не вміли говорити, то мами, бабусі тишили вас пісеньками-небилицями.

У піснях-небилицях зображено світ, де відбуваються дивовижні події: тварини, виконують людську роботу, грають на музичних інструментах, танцюють ...

2. Глумачення слів.

Пісня — віршований твір, покладений на музику.

Небилиця — вигадка, неправда; те, чого насправді не буває.

III. Робота над пісенькою-небилицею “Два півники”.

1. Виразне читання вчителем.

— Послухайте пісеньку-небилицю і скажіть, що вас найбільше здивувало.

2. Словникова робота.

Дерти крупу — подрібнювати зерно.

Залигувати — надівати мотузку (віжки) на роги.

— Прочитайте кожену колонку слів на одному диханні.

Горох	півники
лемен	чубарочки
ковші	спочиває
віжки	одібрав
ріжки	обідрав

3. Читання пісеньки-небилиці мовчки.

- Про кого ця пісенька?
- Назвіть усіх персонажів твору.

Персонаж — дійова особа в літературному творі.

- Хто вам подобається? Хто не подобається? Чому?
- Назвіть головних персонажів твору.

4. Вправи на розвиток техніки читання.

- а) читання пісеньки “буксиром” (за сильнішим учнем);
- б) читання вголос “ланцюжком” (по два рядки);
- в) “дочитай кінець рядочка”.

5. Виразне читання пісеньки-небилиці.

6. Робота з малюнками до пісеньки-небилиці.

- Співставте прочитане з малюнками.
- Чи все зображене, про що читали?
- Що б намалювали ви?

Фізкультхвилинка (під музику).

7. Вибіркове читання пісеньки-небилиці.

- а) Прочитайте рядки, в яких йдеться про півників;
- б) прочитайте рядки, де сказано про працю курочок-чубарочок;
- в) прочитайте рядки про роботу козеняти;
- г) прочитайте рядки про порятунок цапеняти;
- г) відшукайте у тексті і прочитайте слова, які звучать ніжно.

8. Гра “Добери пестливе слово”.

Півень — півник — півничок.

Курка — курочка.

Цап — цапок, цапочок.

Коза — ...,

Сестра — ...,

Скрипка — ...,

Тато — ...,

Мама — ...,

Вовк — ...,

Серце — ...,

9. Мелодійне перечитування пісеньки-небилиці.

- Який настрій викликала у вас ця пісенька? Доведіть свою думку.

10. Робота з зошитом (с. 3–4).

IV. Підсумок уроку.

Я назву ряд слів, а ви скажіть, якими із них не можна охарактеризувати вивчений твір “Два півники”. Жарти, загадка, фантазія, казка, брехня, бувальщина, вірш, вигадка. Чому?

Урок 3 СКРИНЬКА ПІСЕНЬ-ЗАБАВЛЯНОК

Дата _____

Клас _____

Матеріал уроку. Пісенька-забавлянка “Зайчику, зайчику”.

Мета. Ознайомити учнів із терміном “пісні-забавлянки”; удосконалювати навички правильного і виразного читання; розвивати образну уяву, здатність розрізняти реальність і вигадку; виховувати повагу до надбань українського народу, до мови, традицій та обрядів.

Обладнання. Таблиця складів 3, картки-блискавки зі словами та виразами, малюнки із зображенням зайчика, млина, колоди.

Додатковий матеріал до уроку

Хід уроку

I. Мовна розминка.

1. Гра “Чарівна буква”.

— Додайте до слова одну букву, щоб повністю змінилося його звучання.

Їжа (<i>їжак</i>)	казка (<i>казкар</i>)
коза (<i>козак</i>)	гра (<i>грак, град, грав</i>)
рис (<i>рись</i>)	пісня (<i>пісняр</i>)

2. Розчитування.

а) За таблицею 3;

б) читання деформованих слів: зийчак (*зайчик*), хтивоск (*хвостик*), капал (*лапка*), едемажв (*ведмежа*), швуко (*вушко*), шакбу (*шубка*).

— Які слова пестливі? (*Усі.*) Чому? Доведіть.

3. Читання карток-блискавок.

II. Повідомлення теми і мети уроку.

— Серед народних творів, призначених для дітей, є пісні-забавлянки.

— А чому ж вони так називаються?

Так, забавлянки співають дорослі для дитини, коли бавлять її, гойдають. Ці пісеньки веселі, тому викликають у малечі гарний, бадьорий настрій.

III. Робота над пісенькою-забавлянкою “Зайчику, зайчику”.

1. Виразне читання твору вчителем.

— До кого ми звертаємось у творі?

— Хто відповідає на запитання?

— Отже, хто головний персонаж твору?

2. Словникова робота.

Млин — споруда, обладнана спеціальними машинами для розмелювання зерна на борошно або крупи.

Тік — майданчик надворі або приміщення для молотьби, очищення та просушування зерна.

Колода — товстий стовбур поваленого дерева.

3. Читання твору хором.

— Які слова свідчать про те, що в млині можна було почути новини?

4. Читання вірша “луною” за вчителем.

— Намагайтеся повторити мою інтонацію.

5. Вибіркове читання.

— Прочитайте рядки пісеньки, які закінчуються питально.

— Що відповів зайчик? Зачитайте.

— Скільки разів у тексті повторюється слово “зайчику”? (*Два рази, а також двічі в заголовку.*)

— Знайдіть і прочитайте слова, що складаються з двох букв; двоскладові та трискладові слова.

6. Фізкультхвилинка.

7. Робота в парі.

Один учень має відтворити поведінку зайчика в різних ситуаціях за змістом пісеньки, а інший — відгадати й описати ці ситуації.

8. Робота над малюнком до пісеньки.

— Який саме епізод пісеньки відтворено на малюнку (підручник, с. 8)?

— Яким зображено зайчика?

